

slov.-nemški slovar v tretjem natisku, Počev Duhovski Poslovník in dr. Ivana Dečka Zbirka zakonov. Oglejmo si te knjige, kolikor moremo ob kratkem.

Slovensko - nemški slovar. Izdan na troške rajnega knezoškofa ljubljanskega Antona Alojzija Wolfa. Uredil M. Pleteršnik. Prvi sešitek. V Ljubljani. Založilo in na svetlo dalo knezoškofijstvo. Tiskala Katol. tiskarna. 1893. 8°. Str. 80. Cena 50 kr. — O načrtu tega dela so čitali naši stari naročniki na «Književnem naznanilu», ki je bilo priloženo 12. štev. lanskega leta. Zvedeli so, da je namenjen ta besednjak najprej rabi, ne pa znanstvu; zatorej so vanj sprejete besede iz naroda in iz novoslov. knjig. Da se natančno označuje izreka, rabil je gosp. urednik znamenja za naglas in za izgovarjanje nekaterih glasnikov. Na ta način so besede res točno določene. Iz prvega sešitka vidimo, da bode besedje res bogato, zakaj sestava, uredba, vzgledi — vse je prirejeno na kratko, da je na malem prostoru mnogo tvarine.

V teh vrsticah ne mislimo novega dela ocenjevati. Pač pa se bomo ž njim še pečali — upamo — ob raznih prilikah. Sedaj še omenjamo, da je tudi tiskarski del tega sešitka res lep, vzoren. Prijeten tisek, močan papir — kažeta, da bode med tem delom in pa nemško-slovenskim precejšen razloček. Bog daj, da bi se ta pomnik slovenske darežljivosti in slovenskega uma dovršil srečno in v čast kakor pokojnemu knezoškofu, tako tudi gosp. uredniku in vsemu našemu narodu.

Anton Janežičev slovensko - nemški slovar. Tretji natis. Predelal in pomnožil France Hubad, c. kr. gimn. profesor. V Celovci. 1893. Tiskala in založila tiskarna družbe svetega Mohorja. 8°. Str. 900. Cena mehko vezanemu izvodu 3 gld.; trdo vez. z usnjatim hrbtom 3 gld. 50 kr. — Naj povem odkrito, da sem se zveselil tudi tega dela, in kolikor sem se mogel v ta besednjak ozreti doslej, upam, da ne brez vzroka. Ne slučaj, ampak vsekako slovenska pridnost je storila, da sta se oba besednjaka prikazala hkrati občinstvu. Zaradi tega pa mislimo, da ne bodeta drug drugemu na poti, ampak da bodeta oba delovala v prosep naše književnosti. Res je Janežičevo delo od l. 1851., ko je izšlo v 1. izdaji, jako naraslo. Takrat se je imenovalo «Popolni ročni slovar slovenskega in nemškega jezika» in je imelo v 12° obliki le 554 strani. Vendar bode tudi sedanja izdaja v primeri z Wolfvim besednjakom le «ročni slovar», ki seveda ne bode namestoval velikega dela. Prav zato bode pa imel tudi sedaj važno mesto med slovenskimi knjigami. — V tem kratkem času nam ni bilo možno pripraviti se za oceno, tudi za to bode še časa in prostora. Dovolj bodi, da pohvalimo lepo tiskarsko vnanjščino, ki je prav primerna svojemu namenu.

Duhovski Poslovník. Sestavil Martin Poč, Vaški župnik. III. in IV. snopič. Izdalo «Katol. tiskovno društvo». V Ljubljani, 1892. Tisek «Katol. Tiskarne». Od str. 209. do 343. Obrazci s stvarnim kazalom 40 str. Cena snopičema po 60 kr., celemu delu 2 gld. 40 kr. —

V III. snopiču se obdeluje zlasti «oskrbovanje cerkvenega premoženja», podaje se nauk «o cerkvenih ustanovah», v IV. pa «o nadarbinskem premoženju». Na koncu so obrazci s kazalom. Slišali smo že od več strani, da se bode knjiga prav dobro rabila pri duhovskem poslovanju. S tem je pa tudi podlaga postavljena za slovensko duhovsko uradovanje. Gledé na stvar — kar je poglavito — treba knjigo pohvaliti in jo toplo priporočiti duhovščini; gledé na jezik in pisavo pa bi želeli več pile. A vsak začetek je težak, in uradniška pisava ni bila menda še nikdar vzor lepote in umevnosti.

Zbirka zakonov zadevajajočih posle občinskega področja. I. zvezek. Občinski red in občinski volitveni red z dodatkom drugih zakonov, tikajočih se poslov občinskega področja in z obrazci. Priredil dr. Ivan Dečko, odvetnik, deželni poslanec itd. V Celju 1892. Tiskal in založil Dragotin Hribar. 8°. Str. 368. Cena 1 gld. 50 kr.; v platno vez. 2 gld. 20 kr., po pošti 10 kr. več. — Gospod sestavljalec hoče podati slovenskim uradom, zlasti županom štajerskim, priročno knjigo za uradovanje v slovenskem jeziku, tako nekako, kakor je pokojni Levstik po Globočnikovem izvirniku priredil svoj «Nauk slovenskim županom». Ta zvezek podaje zakone pod temi poglavji: Občinski red. Občinski volitveni red. Dodatek (o cestah, drevju, šoli, potnikih). Našli smo nekatere male jezikovne nedostatke v knjigi, toda v obče je jezik jako umeven, določen, nekako domač; knjiga je jako pripravna za pomoč uradom, zato jo najtopleje priporočamo vsem, ki je potrebujejo, želimo, da bi se prav pridno rabila, pa tudi, da bi gospod sestavljalec kmalu dodal še II. zvezek.

Levstikovi zbrani spisi uredil Frančišek Levec. IV. zvezek. Proza II. Vsebina: Kritike in polemike — Tolmač — Kazalo. Ljubljana. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1892. 8°. Str. 316. Cena 2 gl. — Prijatelj našega slovstva se nehoté zatopi v mile in nemile spomine iz nove dobe, ko čita IV. zvezek zbranih spisov. Saj imaš tu Levstika pred seboj prav takega, kakoršen je bil v raznih dobah pisateljevanja do l. 1870., opazuješ ga ocenjevalca, poslušáš jezikoslovca in se učiš lepe slovenske, domače pisave, morebiti nekoliko zmajévaš z glavo poleg njegovih tu pa tam le preostrih odgovorov, a naposled si ne moreš kaj, da ne bi rekel: «Tako piše mož, ki vé, kaj piše.» Iz tega zvezka spoznaš, koliko je storil Levstik za pravilno slovensko pisavo. Res je mahnil večkrat predaleč, a načela njegova za našo pisavo so trdna, in ker so obveljala, zato je napredovala slovenščina tako hitro in dosledno. Njegov spis «Napake slovenskega pisanja» naj bi premislil in si zapomnil vsak slovenski pisatelj.

Ko bodo naši slovstveniki zopet čitali Levstikove opazke in opomine, spravili bodo na dan še marsikako vprašanje. Morebiti bomo na platnicah kaj sprožili.

Razven treh spisov so bili že vsi deli tega zvezka objavljeni. Gospod urednik zatrjuje, da ni ničesar premenil, samo nekaj žaljivega je izpustil. Dasi bi radi o nekaterih malenkostih izpregovorili, posebno še opozorili na Levstikove

nazore, nekatere njegove oblike in besede, a naše poročilo bi se raztegnilo preveč in bi bilo ocena ocenjenih stvari. Gospod urednik piše «tist», n. pr. «tist čas», namestu navadnega «tisti». Ali hode obveljalo? O tiskarski upravi omenjamo, da so nekatere črke prestare in obdrgnjene; mnoge «vejice» že niso več vejice.

Slovensko gledališče. *Zgodovina gledaliških predstav in dramatične književnosti slovenske. S četirimi slikami. Spisal Ant. Trstenjak. Izdalo in založilo dramatično društvo v Ljubljani. V Ljubljani. Natisnila «Narodna tiskarna.» 1892. 8°. Str. 198. Cena 1 gl. — Prav primeren književen spomenik za konec letošnjega leta, v katerem se je odprlo novo gledališče v Ljubljani, podalo nam je »Dramatično društvo«, namreč omenjeno knjigo. Sicer se družita ob tej priliki še druga vesela spomina: Sedaj je namreč nekaj čez sto let, odkar se je v Ljubljani igrala prva slov. veseloigra, naše «Dram. društvo» pa praznuje petindvajsetletnico. Na vse te strani se ozira naša spominska knjiga. Ker pa sega še v davno preteklost slovenskih iger, zato je res v njej zgodovina slovenske dramatike. Koga ne bi mikalo, kar čuje o nekdanjih pobožnih in posvetnih, zlasti jezuitovskih igrah v Ljubljani. Tudi v Loko nas vodi pisatelj k pasijonskim igram in nam kaže, da so v onih časih znali prirejati mnogo večje slovesnosti, nego jih prirejamo dandanes. — Drugi del knjige se peča najbolj z «Dramatičnim društvom», njegovim začetkom, delovanjem na odru in v književnosti, ter našteva vse pisatelje, ki so spisali ali prevéli kako igro, vse predstave, kar jih je priredilo društvo, in vse igralce, ki so sodelovali v l. 1867—1892. — Tretji del nam naznanja novo dóbo, ki se je začela za našo dramatiko v novem deželnem gledališču. Popisuje gradbo in uredbo novega poslopja in slavi prvo slovesno predstavo z dné 29. kimovca 1892. Poslednji del govori kratko o gledaliških predstavah po Slovenskem sploh.*

Ako tudi se je gospod pisatelj mnogo oziral na priobčene in znane vire, vendar je moral večkrat pogledati še v marsikak temen kót, kar mu je prizadelo mnogo truda. Zato nam njegova knjiga večinoma resnično popisuje razvoj dramatike na slovenskih tleh. Tu pa tam se je pač vrnila kaka manj opravičena misel (kakor bi bili n. pr. jezuitje igrali za to, da bi se bili prikupili), tudi jezik je na nekaterih mestih zategnjen po nemški šegi, v obče pa je knjiga pisana z ljubeznijo do naroda in dramatične umetnosti, kakor tudi z navdušenjem in lepimi nadami o boljši naši bodočnosti.

V knjigi so štiri slike, izmed katerih je zlasti prva lepa, a drugo obsojamo odločno.

V «Uvodu» piše gospod pisatelj: «Vsaj jaz si ne morem misliti človeka, ki bi tu mimo (namreč gledališča) šel in se ne bi razveselil videč, kako trdnjavo slovenske narodnosti imajo tu Slovenci in kako glasnico plemenitosti in blagosti, prosvete in napredka ima narod slovenski». Dostaviti treba, da je tu malo preveč vesele in srečne zadovoljnosti gledé na to, kolikokrat se igra slovensko in kolikokrat nemško. Potem

pa, kar je poglobitna naša misel: Smemo se veseliti gledališča, ako se bodo igrale dobre igre. Ako se pa ne bodo igrale dobre igre, ampak samo stvari, ki dražijo čutnost in vzbujajo k večjemu smeh, ako bodo te igre slike izprijenega življenja, potem bode pravi narodnjak potočil solzo, gredoč mimo novega hrama naše Talije. O, da bi take solze ne bilo nikdar treba!

Kratek nauk o glasbi. *Spisal Anton Nedved. V Ljubljani. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1893. 8°. Str. 29. Cena 15 kr. po pošti 17 kr. — O tej knjižici nam ni treba obširno govoriti, ker njena vsebina ni velika. Podaje nam prve in glavne nauke o glasbi. Stvar in jezik nam v obče ugajata, beseda «triler» pa nikakor ne.*

Dr. Fr. L.

PRVAŠKO SLOVSTVO.

Koluničev zbornik. *Hrvatski glagolski rukopis od godine 1486. Latinicom na svjet izdala jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. U Zagrebu 1892. Knjižara Jugoslavenske akademije (Dioničke tiskare). Tisak Dioničke Tisk. 8°. Str. XXVIII + 272. Cena 2 gld. 50 kr. — Pred nami je znamenita knjiga, ne samo za jezikoslovca, ki bode sevé gledal le na jezik, ampak tudi za bogoslovca in pridigarja. Naš rojak gosp. M. Valjavec je objavil glagolski rokopis iz l. 1486. v latinici, in ta rokopis je najbrže prevod dveh del sv. Bernardina: postnih pridig in pa razprave o sedmih smrtnih grehih. V predgovoru pripoveduje gosp. izdajatelj, da je iskal izvornik tega rokopisa, a ni ga našel med latinskimi deli sv. Bernardina. Zato sodi, da je bil izvornik laški, o čemer priča tudi jezik v rokopisu. Žal, da tudi mi ne moremo tega preiskovati ali dati preiskovati. Tu povemo le nekatere stvari, da spoznajo naši čitatelji značaj in vsebino objavljenega dela. Naš rokopis hrani jugoslav. akademija in je iz Kukuljevičeve zbirke. Pisal ga je «Broz», žakan . . . plemenem Kolunič . . . gospodinu Leonardu vikaru gotanskemu». Namen rokopisu je pač ta, da bi ga rabili pridigarji za cerkvene nagovore. Govorov je 40 (4 nepopolni); razprav je sedem, katerim so dodana nekatera poglavja o raznih predmetih. Govori so po vsebini dobro razrejeni, tvarina je točno razdeljena, kakor pri školistikih, pripovedovanje je mično, prigovarjanje in prepričavanje krepko. V jeziku se kaže — kakor omenja gosp. izdajatelj — borba ali omahovanje med starim cerkvenim in tedanjim narodnim jezikom. Za vzgled dva stavka iz govora «v nedilu cvit'nu»: «. . . Govori evanjelista, da budući Jusuš prišal na goru maslinsku hotijući poiti v' Erusolim, posla d'va učenika v grad Erusolim, da bi mu pripelali oslicu, ka imiše ž'drebe i ka biše od'lučena na rabotu općen'sku. Govori evanjelista, da učenicu učiniše, kako im' Isuhrst biše rekal, i prišad'ši učenicu s oslicu i sinom ee, i sede Jusuš na noć i poidoše v Erusolim i vasz plkz erusolimski izide proti nemu . . .» — Gosp. izdajatelj je napisal predgovor, razlagajoč rokopis sam, njegov jezik,*